

PVO V OBRANNÉ OPERACI V HORSKÉM ZALESNĚNÉM TERÉNU

Vliv horského zalesněného terénu v obranné operaci se projeví jak na činnosti nepřátelských prostředků vzdušného napadení, tak na činnosti vlastních prostředků PVO. Taktické letectvo bude mít značně ztíženou situaci při zjišťování objektů a cílů pro úder, neboť horský zalesněný terén bude zamezovat jak možnosti radiolokačního průzkumu, tak průzkumu pozorováním. Tato činnost bude zpravidla omezena i výškově. Využití přízemních výšek bude možné jen podél širokých údolí, v ostatních případech bude nuceno používat výšek větších a úderů vést z horizontálního a klouzavého letu, což povede ke snižování přesnosti zásahu bodových cílů. Úderné skupiny budou převážně tvořit menší počty letounů. Hory a les budou zpravidla snižovat dosah protiradiolokačního rušení a omezovat sektor zarušení radiolokátorů. To vše povede, zvláště při zhoršení povětrnostních podmínek v jarních, podzimních a zimních měsících (nízká oblačnost, častější mlhy v údolích, nárazový vítr) ke ztížení činnosti a účinnosti taktického letectva, a to jak z hlediska počtů vzdušných cílů, tak z hlediska způsobů a výsledků jeho úderů.

Objektem úderů budou především objekty a vojska na komunikacích, zvláště v prostorech přechodů přes horské hřbety, soutěsky, průsmyky, dále důležitá přepraviště přes horské řeky a také týlové objekty a zásobovací proudy.

Zkušenosti z Velké vlastenecké války svědčí o tom, že komunikace a důležité komunikační objekty, zvláště za jasného dne, byly pod nepřetržitou kontrolou letectva.

Horský zalesněný terén naopak umožňuje využít vojskové letectvo s překvapením. Členitý terén a úzká údolí umožňují

pronikat průzkumným, dopravním i bitevním vrtulníkům do hloubky sestavy skrytých a s překvapením plnit úkoly průzkumu, přepravy taktických výsadků k ovládnutí důležitých terénních prostorů i palebné podpory pozemních vojsk.

Horský zalesněný terén bude také nepříznivě ovlivňovat bojovou činnost prostředků PVO. Omezené množství cest v členitém terénu bude ztěžovat a prodlužovat dobu zaujetí stanovišť radiolokátorů a palebných postavení. Ostré zatáčky mohou v některých případech průjezd protiletadlové techniky i znemožnit. Bude málo vhodných míst, která splňují požadavky na rozmístění radiolokační techniky a ostatních prvků bojové sestavy různorodých jednotek a útvarů vojska PVO. Obtížnější se zajišťuje přímá rádiová viditelnost mezi místy velení, vybavenými automatizovanými systémy velení. To ztíží centralizované uvědomování a řízení jednotek vševojskových útvarů i jednotek protiletadlových útvarů vojska PVO armády. Stínící vliv hor výrazně omezí dosahy radiolokátorů, plynulost sledování vzdušných cílů, což dále sníží možnost centralizovaného využití prostředků PVO armády při odražení úderů nepřátelského letectva. Horský zalesněný terén bude ztěžovat organizaci spojení a ovlivňovat materiálně technické i týlové zabezpečení. Zvýší se spotřeba pohonných hmot, zhorší se možnosti zásobování raketami, neboť místa přístupná pro pásovou techniku nemusí být přístupná pro kolovou techniku. Nepříznivě mohou činnost prostředků PVO ovlivňovat náhlé změny počasí v průběhu dne, silný vítr a bouře, možnost závalů a dlouhodobé působení otravných látek v dolinách a úžlabínách. V lesnatém

terénu mohou navíc činnost ztížit možné požáry, omezení výhledu a výstřelu.

Shrneme-li dopad těchto vlivů, vidíme, že na jedné straně dojde k výrazné změně charakteru činnosti nepřátelských prostředků vzdušného napadení a jejich účinnosti, na druhé straně budou vlivem terénu snižovány průzkumné, palebné i manévrovací možnosti prostředků PVO, což sníží účinnost palebného působení. V důsledku toho **pečlivá znalost a zhodnocení vlivu terénu každým velitelem a náčelníkem PVO bude důležitým předpokladem úspěšného využití možností radiolokační a protiletadlové techniky všeho druhu.**

Organizace PVO v obranném pásmu armády bude kromě uvedeného v rozhodující míře závislá na způsobu učištění obrany, na rozhodnutí velitele armády pro obrannou operaci v horském zalesněném terénu. V tomto směru si všimneme vlivu tří variant učištění obrany na použití jednotek a útvarů vojska PVO armády, kdy se obrana buduje:

- a) podél horských zalesněných hřbetů,
- b) napříč horských zalesněných hřbetů,
- c) kombinací prvních dvou způsobů.

Ve variantě a) budou jednotky a útvary PVO prvosledových divízi zaujímat bojovou sestavu v prostoru prvního pásma obrany na přívrácených svazích a výšinách hor (směrem k nepříteli), v sedlech a v prostoru přechodů přes horské soutěsky a průsmyky.

Čety (družstva) protiletadlových střelců budou zaujímat palebná stanoviště v sestavě praporů (rot) na úpatí či svazích hor, na jednotlivých výšinách a plošinách s nejmenšími úhly skrytu. Jednotlivá družstva se mohou umísťovat v horských sedlech, širších úžlabinách a dolinách, které zabezpečují vedení palby na nepřátelské vzdušné cíle na pozadí oblohy. Členitý terén umožňuje použití družstva střelců z léček. V lesnatém terénu jsou pak nejvhodnější místa pro palebná stanoviště na okrajích lesů, na velkých pasekách, širokých průsecích a cestách. Podle situace a času se mohou jednotliví protiletadloví střelci umísťovat i na stromech. Jsou-li v lesnatém terénu větší vodní plochy, mohou se palebná stanoviště vybudovat na nich s využitím loděk nebo vorů.

Pro protiletadlové baterie vševojskových pluků bude charakteristické častější použití po četách. Jednotlivé čety mohou bránit místa velení, dělostřelecké oddíly či předsunuté odřady nebo posilovat jednotky v zabezpečovacím pásmu (pokud se buduje). Baterie jako celek mohou bránit především průsmyky, horské přechody a úzly cest. V takových případech se umís-

tují ve vzdálenosti 500–1000 m od těchto objektů na směru nejpravděpodobnějšího náletu vzdušného nepřítel. Bude-li se pluk bránit na více směrech nebo na široké frontě, budou čety plnit bojové úkoly často samostatně na jednotlivých směrech a bez styku palbou. Při působení v lese se vybírají palebná postavení v průsecích, na pasekách, popř. v řídkém a nízkém lese. Po zaujetí palebných postavení musí obsluhy vyčistit sektor palby. Manévr uskutečňují čety po lesních a pomocných cestách. Lesní závaly a zátarasy se obcházejí nebo se překonávají průchody, zřízenými vševojskovými a ženijními jednotkami.

Velkou pozornost je třeba věnovat výběru stanovišť pro radiolokátory P-15 (P-19) čet radiolokačního průzkumu a velení svazků, neboť bude málo míst, která splňují požadavky na jejich rozmístění (rovina o poloměru 2000 m). V důsledku toho budou cíle zjišťovány na malých dálkách, což může i znemožnit včasné uvědomování náčelníků PVO vševojskových pluků o přiletu vzdušných cílů. Naproti tomu se u jednotek rozmístěných na svazích či vrcholcích hor přívrácených k nepříteli mohou zlepšit možnosti průzkumu pozorováním, a proto musí velitelé všech stupňů tomuto způsobu průzkumu vzdušného nepřítel věnovat zvýšenou pozornost.

Protiletadlové útvary prvosledových divízi bude účelné rozmísťovat tak, aby se první čára rozmístění co nejvíce přimykala k dotyku vojsk a druhá byla v prostoru nejdůležitějších přechodů. Bude také účelné mít připravena palebná postavení v sedlech i na odvrácených svazích pro střelbu z léček. S ohledem na možnosti průzkumu a vliv terénu bude nutné zvažovat a vymezovat sektory palby, aby se dosáhlo její maximální hustoty nad nejdůležitějšími úzly a objekty obrany.

Protiletadlové útvary druhosledových divízi budou rozmísťovány v prostorech těchto divízi, zpravidla za armádním pásmem obrany. Část jednotek může být podle situace předsunuta před prostor rozmístění svazku na výhodné terénní dominanty. U jednotek těchto protiletadlových útvarů může být výhodně využito předsunutých pozorovatelů. V závislosti na plánovaných variantách použití druhosledového svazku a jeho vyzbrojení protiletadlovou technikou bude nutné předem připravit zaujetí bojové sestavy v prostoru armádního pásma obrany a v prostoru plánovaného zasedání svazku k vedení protiúderu.

Armádní protiletadlový pluk bude účelné v této variantě umístit na nejdůležitějším směru za prvním pásmem obrany, např. k obraně komunikace a přechodů přes ře-

ku, která protéká příčným údolím. Tuto sestavu pak volit tak, aby současně bránila místa velení armády, popř. jiné armádní objekty. Manévr plukem bude možné zpravidla uskutečnit na jeden ze směrů až již do prostoru armádního pásma obrany nebo do prostoru plánovaného protiúderu. Jeho rozmístění v prostoru armádního pásma obrany se bude řídit stejnými zásadami, jaké jsem uvedl pro divizní protiletadlový pluk v prvním pásmu obrany.

Armádní radiotechnické hlásky, které vytvářejí první čáru radiotechnického systému, bude účelné rozmísťovat na náhorních rovinách či vhodných vrcholcích kopců s využitím možností radiolokátorů P-40. Jednu až dvě radiotechnické hlásky bude vhodné rozvinovat za mezilehlým postavením nebo až v prostoru armádního pásma obrany.

Pro variantu b) jsou typická podélná, různě široká údolí, která vytvářejí vhodnější podmínky pro útočnou činnost nepřítele, než tomu bylo ve variantě a). Obrana se tedy soustředí k přehrazení údolních směrů, k čemuž se využívají i přílehlé svahy a výšiny. Síly a prostředky PVO bude nezbytné soustředit k obraně vojsk určených k přehrazení údolí a údolních cest, které směřují do hloubky obrany.

V této situaci se bude bojová sestava jednotek a útvarů PVO prvosledových svazků členit více do hloubky. Jednotky PVO se rozmísťují v údolích a na přílehlých svazích a výšinách hor, podél komunikace, popř. i vodní překážky. Jednotky PVO vševojskových pluků se mohou rozmísťovat i na řece, na upevněných vorech či lodkách. Široká údolí poskytují i lepší mož-

nosti pro výběr stanovišť radiolokátorů P-15 (P-19). Radiotechnické hlásky armády bude vhodné umísťovat na údolních směrech mimo možné hlavní tankové směry. Použití prostředků PVO druhosledového svazku se v podstatě nebude lišit od předcházející varianty. Důraz musíme klást na PVO údolních směrů v prostoru armádního pásma obrany.

Armádní protiletadlový pluk se může použít tak, aby svou sestavou posiloval PVO na jednom nebo obou směrech. Manévr do prostoru armádního pásma obrany nebo do prostoru protiúderu je třeba sladit s manévrem protiletadlového útvaru druhosledového svazku tak, aby se vytvořilo smíšené uskupení prostředků PVO v prostoru zasazení druhosledového svazku do protiúderu.

Zatímco uskupení prostředků PVO v prvním pásmu se soustředí na údolních směrech a člení do hloubky, uskupení prostředků PVO v prostoru armádního pásma se člení více do šířky.

Varianta c) je kombinací prvních dvou variant. Bude zahrnovat obranu důležitých údolních směrů i horských pásem na široké frontě. Proto také uskupení jednotek a útvarů PVO bude na jednom směru účelné řešit podle varianty a), na jiném směru podle varianty b). Armádní protiletadlový pluk bude účelné mít na údolních směrech tak, aby jednoduchým manévrem mohl přejít k PVO vojsk, která plní v dané etapě obranné operace rozhodující úkol. Při rozmísťování radiotechnických hlásek armády bude účelné na údolních směrech mít hlásky s radiolokátory P-15, v horských oblastech pak hlásky s radiolokátory P-40.

Zvláštnosti operačního a bojového použití jednotek a útvarů vojska PVO v obranné operaci v horském zalesněném terénu vyplývají ze změn prostředí, v němž budou prostředky PVO plnit úkol. Protože tyto změny mohou být velmi různorodé, nemůžeme pro všechny případy a situace vypracovat jednoznačné doporučení. Bojové sestavy jednotek a útvarů nebudou pravidelné, na jednom směru budou rozmístěny do hloubky, na jiném do šířky. V jednom případě budou vzdálenosti mezi jednotkami minimální, v druhém maximální. Jednotný palebný systém bude možné organizovat v omezeném rozsahu na jednotlivých směrech činnosti, často jen v taktickém rámci. Velení bude častěji decentralizované do baterií a čet. Využití palebných

možností bude záviset na objektivním zhodnocení vlivu terénu na činnost jednotlivých typů prostředků PVO, čemuž musíme věnovat v přípravě velitelů a štábů maximální pozornost. Manévr se může uskutečňovat zpravidla jen po směrech, neboť možnosti manévru budou značně omezené. Vzhledem k nerovnoměrnému vývoji situace na směrech bude probíhat převážně po bateriích (čtech). V průběhu operace bude nezbytná samostatná a iniciativní činnost velitelů palebných jednotek, neboť centralizované řízení palby nebude (v důsledku stínícího vlivu hor na radiolokátory a prostředky spojení) možné. Velitelé se proto nesmí bát tvůrčím způsobem uplatnit ustanovení bojových řádů a rozhodovat se podle konkrétní situace.